

Chuyện ở một làng tỉ phú

NGỌC TUỆ

Ngôi nhà của Bá Kiến tại làng Đại Hoàng, nhân vật có thật được cố nhà văn Nam Cao miêu tả trong tác phẩm "Chí Phèo"

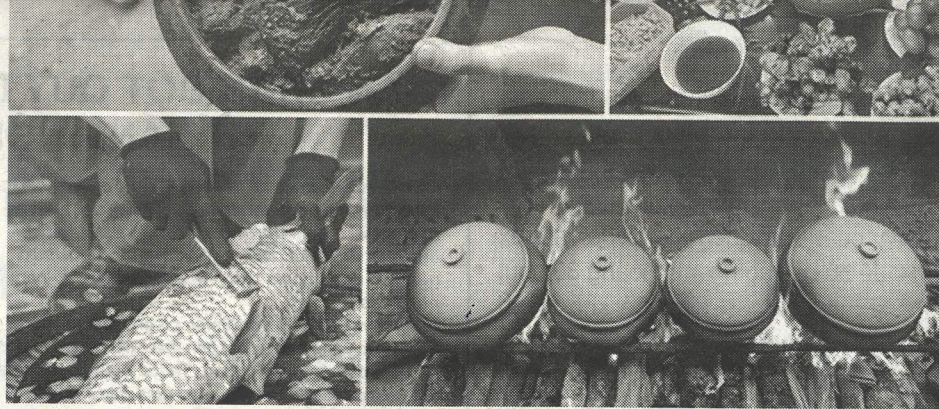
ngủ không thềm đóng cửa. Người không có cửa thì không phải lo mất cửa. Chí Phèo chỉ uống rượu và yêu Thị Nở. Khi hết tiền uống rượu thì lại đến chửi Bá Kiến và lại có tiền. Chí Phèo là hảo hán của làng này. Cả làng Đại Hoàng ai cũng chửi Bá Kiến, nhưng chỉ vụng sau lưng thôi, còn gặp thì chào rất xa và rất lễ phép. Đây cũng là tâm lý của người mình. Người mình không sợ ma quỷ, không sợ giặc, chỉ sợ quan thôi. Ngôi nhà thì to mồm lắm, có thể chửi cả ông trời. Nhưng gặp quan lại nhũn ngay, lưng khom xuống, tay chấp lại và thưa gửi đầu ra đấy”.

Cả làng Đại Hoàng chỉ mình ông Châu không phải là tỉ phú, vì ông không làm cá kho mà chỉ làm ruộng. “Điền mới đu với thiên hạ để kiếm tiền. Không có vàng, không có đô la không chết, nhưng không có gạo là chết. Vì thế tôi làm ruộng. Bây giờ làm ruộng nhàn hơn ngày trước. Cày bừa bằng máy, cấy bằng máy, gặt tuốt cũng bằng máy. Hoa màu từ đất chia làm 2 phần, máy ăn phần nhiều, tôi ăn phần ít nhưng vẫn có ăn”. “Một mình ông làm ruộng thì lo chống chuột đã mệt rồi”. “Chuột nhiều thì có mèo. Làng này nhà nào cũng có mèo. Giống mèo đêm động dục kêu khiếp lắm, không ngủ được. Nhưng mèo ở đây đêm không kêu như thế. Suốt ngày chúng kêu gào đòi ăn cá đã khản đặc cả cổ rồi. Ngày nào cũng có vài con mèo bị đập chết vì tội ăn vụng cá kho. Đồng tiền là trên hết nên thú cưng cũng có thể bị đập chết”. “Làng này là

N làng Đại Hoàng mua một nồi cá kho, theo chỉ thị của vợ. Làng Đại Hoàng thuộc xã Hòa Hậu, huyện Lý Nhân, tỉnh Hà Nam. Đây là cái chợ cá kho nổi tiếng cả nước. Nhà nhà làm cá kho, người người làm cá kho. Đến đầu cổng làng đã ngửi thấy mùi cá kho thơm điếc mũi. Khách thập phương nườm nượp về đây mua cá kho, đông hơn cả chợ Tết. Nồi cá kho ở đây giá bán từ 700.000 – 1.000.000 đồng. Cá làm ra bao nhiêu bán hết bấy nhiêu. Mỗi ngày chỉ cần bán 20 nồi cá là sống khỏe. Cả làng Đại Hoàng giờ thành tỉ phú.

Ở làng này tôi có một người bạn đồng nghiệp là nhà báo Trần Hữu Châu. Trước khi về hưu, ông Châu là nhà báo quân đội, một phóng viên đi nhiều, viết nhiều và đọc cũng nhiều. Trước khi về Hà Nội, tôi ghé thăm ông Châu. Ông bắt tay tôi cười hóm hỉnh: “Từ Hà Nội về đây mua cá cơ à. Ăn sang thế”. “Đây là vợ nó bắt phải mua. Thỉnh thoảng cũng phải nịnh vợ một chút để nó còn mua rượu cho mà uống”. “Con người nô lệ cái miệng. Miếng ăn làm khổ người ta nhiều quá. Giá như cứ sống mà không phải ăn thì hay biết bao nhiêu”. “Nếu không phải ăn thì người ta không phải lao động khổ sai, không có trộm cướp, không có chiến tranh, không có tham nhũng”. “Sống không phải ăn cũng không có nguy cơ mất nước. Miếng ăn có thể làm mất nước. Ngày xưa, có người dâng vua nước Trịnh một đôi đĩa ngọc. Quan đại phu là Từ Sản, thấy thế ngửa mặt lên trời mà than rằng: “Nước Trịnh thế là sắp mất rồi”. Đĩa ngọc thì không thể ăn với bát đất nung mà phải ăn bát vàng. Đĩa ngọc bát vàng thì cũng phải đúc mâm vàng. Đĩa ngọc, bát vàng, mâm vàng thì món ăn cũng phải thật sang. Bách quan nhìn

Cá kho của làng Đại Hoàng nổi tiếng

theo vua mà sống. Vua xài sang thì các quan cũng xài sang. Vua muốn xài sang thì phải tăng thuế. Các quan muốn xài sang thì phải tham nhũng. Vì thế dân mất niềm tin. Khi giặc đến, binh lính không xả thân chiến đấu. Các bà mẹ không động viên con trai ra trận. Thế là nước Trịnh mất. Chống tham nhũng bây giờ là kẻ giữ nước. Giữ nước khi nước chưa nguy. Để đến khi nước nguy mới giữ thì muộn rồi. Tổng Bí Thư Nguyễn Phú Trọng nói rằng chống tham nhũng là chống giặc nội xâm. Dân nghe thế thì mừng lắm. Hàn Phi (triết gia cổ) nói rằng: “Khi dân còn nghèo mà quan lại giàu quá thì nước có thể mất”. Bọn quan tham ở nước ta đang quá giàu. Một ông bộ trưởng nhận hối lộ 3 triệu USD. Tòa tuyên phạt ông này án tử hình. Vợ ông ta vội đem 3 triệu USD nộp kho bạc Nhà nước để chuộc mạng sống cho chồng. Xem thế đủ biết bây giờ quan tham đang quá giàu”. “Làng Đại Hoàng cũng giàu nhưng là giàu một cách chân chính”. “Làm mưa mặt ra mới có đồng tiền. Kho nồi cá 12 tiếng, ấy là chưa kể thời gian đi mua cá, thịt cá, ướp cá. Như vậy còn đâu thời gian để vui chơi, để chăm sóc con cái.

Làng này nhiều tỉ phú nhưng là tỉ phú tội nghiệp”. “Làng này làm món cá kho Bá Kiến, nghĩa là ngày xưa có một ông Bá Kiến thật”. “Có thật mà. Nhà Bá Kiến ở kia. Tí nữa tôi đưa ông đi xem. Ông Bá Kiến có 4 bà vợ. Và món cá kho nổi tiếng này là tác phẩm của bà vợ thứ 3 của ông Bá Kiến. Bà này kém chồng 12 tuổi, mông to ngực nở, nom rờ rờ, da thịt cứ phây phây. 4 bà ở 4 nhà khác nhau nhưng đêm ông Bá Kiến mò vào bà nào thì các bà khác đều biết. Thế là xảy ra xung đột. Các bà hắt vào mặt nhau những câu khùng khiếp. Ông Bá Kiến dàn xếp bằng cách dúi cho mỗi bà một đồng bạc để đi ăn quà. Ở nhà Bá Kiến chửi nhau cũng ra tiền. Vậy thì đại gì mà người ta không chửi nhau. Chuyện hạnh phúc gia đình, chỉ 1 chồng 1 vợ là đủ, thêm nữa là thừa, là dở hơi. Ông Bá Kiến ăn sướng, ở sướng, nhưng thật ra lại khổ. 4 bà vợ ghen ăn tức ở lúc nào cũng như núi lửa phun trào. Lại phải lo đút lót quan trên để giữ được chức chánh tổng. Lại còn phải lo đối phó với các chức dịch trong làng luôn rình đâm sau lưng Bá Kiến. Người sướng nhất làng này là Chí Phèo. Anh này chẳng sợ ai hết. Đêm

là một trong số những nhà văn hàng đầu Việt Nam. Tôi đọc Nam Cao thấy chuyện nào cũng có miếng ăn. Miếng ăn của thợ cấy, thợ gặt, miếng ăn của người ở con sen, những miếng ăn cơ cực, tủi nhục. Nam Cao từng viết rằng: “Con người ai cũng có ước mơ cao xa nhưng bị miếng ăn ghi xuống sát đất”. Đây là một khái quát mang tính nhân loại. Ai cũng bị miếng ăn ghi xuống. Chỉ riêng một phát hiện này thôi, Nam Cao đã vĩ đại lắm rồi. Một em học sinh cấp 3 làm bài thi môn Địa Lý đã viết rằng dân số Việt Nam 96 triệu người cộng với Chí Phèo. Nhân vật do nhà văn đẻ ra. Nhân vật còn sống thì nhà văn còn sống mãi. Cả đời Nam Cao có lẽ chưa biết mùi cá kho Bá Kiến, vì nhà ấy kho cá để ăn chứ không bán. Và lại nếu có bán thì chưa chắc Nam Cao đã đủ tiền mua. Bây giờ cả làng làm cá kho, cả làng là tỉ phú. Nhưng tỉ phú rồi cũng chết. Chỉ mình Nam Cao là sống mãi”.

Ông Châu đứng lên rót một chén rượu trắng, một chén nước lã và thấp một nén nhang trên bàn thờ, dưới bức chân dung Nam Cao. Ông nói: “Người họ Trần chúng tôi vẫn thờ Nam Cao. Trận phục kích của thằng Tây ở Ninh Bình năm xưa chỉ giết chết được ông Trần Hữu Tri (tên thật của Nam Cao - PV) chứ không giết được nhà văn Nam Cao. Ông và tôi đã từng học Nam Cao. Con cháu chúng ta bây giờ cũng vẫn học Nam Cao. Có lẽ mới thật là hạnh phúc của đời người chứ tỉ phú là cái gì. Vua Ngô 36 tăn vàng. Chết xuống âm phủ chẳng mang được gì. Thằng Bọm uống rượu tí tí. Chết xuống âm phủ kém gì vua Ngô. Nhưng ở thế giới cõi âm có hàng tỉ người kém hẳn Nam Cao. Ông là một thứ bậc khác, nhiều người không sánh được”. ■